

53. szám. 1868. Decemb. 31.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „ATHENAEUM”
R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petisors egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
s a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
(SZERLŐTT EMICH GUSZTÁV-PÁLE)
NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkek: „Baksa Márk és Győr városa 1608-ban.“ B. K. — „Női tudomány.“ Költömeny *Tóth Kálmántól.* — „Más idők, más napok.“ *Könyv Gyűjtés.* — „Pesti életképek.“ (XII. A pénzváltó kirakata előtt) — „A kancsuk és kancsuk-cipők.“ — Két angol utazó különbe kalandja Ausztráliában. — „Házasági szokások több népnél.“ *Ligetfi Józseftől.* — „A meleg italkról.“ *F. Józseftől.* — „Egy hét törté-

nete.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Zeneészet.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „A kiadó-hivatal üzenetei.“ — „Újdonságok.“

Képek: Baksházi Baksa Márk. Győr 1608-ban. — Posti életképek: XII. A pénzváltó kirakata előtt. — Hogyan készül a kalucsi. — Két angol utazó kalandja Braziliában. — Honvéd-előőrök 1849 telén. (Gyulai L. rajza.)

Irodalom.

— („A beszély elmélete.“) a Kiszaludytársaság által első díjjal koronázott pályamű; írta P. Szathmáry Károly, ki a beszély- és regényírás terén már régen vivott ki magának nevet. A sűrű nyomdai hibák ára 60 kr. — Szathmáry Károly jelen értekezésében a napjainkban legelterjedtebb műformával, a beszélyvel foglalkozik, s pedig oly vonzó módon-

ban, hogy cikke bizonyára mindenkit érdekelhet, s ki valaha beszélyt olvasott. A mű előnyének tartjuk, hogy tárgyát nem kezeli egészen elvontan, de rámutat számos példában beszélyirodalmunk egyes termékeire is, mind a közönség, mind íróink tanulságára.

Szerkesztői üzenetek.

— *Tisztelt munkatársainknak,* kik a lefolyt év folyamában érdekes irodalmi dolgozatokkal és rajzokkal gazdagítottak lapunkat, szives közreműködésükért midőn összintén köszönetet mondánk, egyszeremind azon reményünket fejezzük ki, hogy a jövő évben is nemcsak jó egészenben, de „jó dolgozatokban“ is viszonylatjuk majd egymást.

— *Pesten.* „Emlékezetes hátsón.“ Akadály nem forgott fenn, csupán azon körülményben, hogy némelyek által megoltszott. A változtatást elfogadjuk.

— *Közeledt:* B. J.-nak. Nagyon meiód cikkecske ez. Ha lehet változtatni, miért nem nyúl ön magasabbakhoz?

— *Garam-Kövesdre:* B. S. B. tábornoknak. A megbízott árnak áadtak az egész csomagot az illető térrajzokkal együtt. Köszönet a megfizetési bizalomért.

— *Pádra:* B. M.-nak. Hyenek beválnak s ez is meg fog jelenni. A kérdéses számmal már nem szolgálhat a kiadó-hivatal.

— *Pozsonyba:* „ABC-nak.“ A két első adni fogjuk.

— *Bladre:* M. G.-nak. Derék régészünk már átvizsgálta a kökori leleteket, s a csomag most már tán útban is van visszafelé: fűdő Rómer Flóris úr véleményét egyenesen önnel közlendő.

— *Sz. G.-nak.* A küldemény éppen izléstünk szerinti, mert a

„Hazánk s Külföld“ megindulása óta első sorban arra fordította gondját, hogy az ismeretek „ezen“ ága is — mely annyira el volt nálunk hanyagolva, — minél inkább terjesztessék. A közleményhez szükséges rajzok — szerencsére — rendelkezésünkre állanak. — Hát a „Het Postá“ nem lehetne szerencsés az ön jó tollát viszontitírózhatótni? — A küldemény néhány nap múlva útnak indul; eddig a kiadó-hivatal roppant elhalmazottsága miatt maradt el.

— *Konstantinápolyba:* E. B. nak. Bőséges küldeménye s a fénykép-csomag kedves karácsoni meglepetés volt számunkra. — Olvasta ön a lapokban Fogarassy hazafias ajánlatát?

— *Budán:* W. J.-nak. A régi jó és jó; az új nem jó s nem jó.

A kiadó hivatal üzenetei.

— *Hidy József úrnak — Páraszalókon.* Kiadóhivatalunk képtelen azon megszünt lapoktól a pénzt behajtani, azért ily utalványozást nem fogadhatunk el.

Újdonságok.

(Jelen számunk utolsó lévén ez évben.) felhívjuk tisztelt olvasóinkat előfizetéseik mielőbbi megújítására, annál inkább, hogy az expedálásban késedelem ne történjék. „Huszár-bravúr“ című nagy műmellékletünket a kiadóhivatal már megküldte mindazon egészéves előfizetőinknek, (bár negyedévenként történt is a befizetés.) kik a csomaglásra 30 krt beklüldötték; s ki tehát igényt tarthat hozzá s mégsem kapta meg, annak számára útban van a kép. A **netalán utólag küldendő** csomagolási 30 kornál kérjük határozottan kitétetni, hogy az a „Huszár-bravúrra“ küldetik. Jövő évi új előfizetőink mindegyik műlapunkat kedvezményképp egy-egy fűj-

val rendelhetik meg, külön 30 krt a csomagolásra mellékelvén. (A kiadóhivatal.)

* (Xántus János hazánkfia írja nekünk,) hogy ő a kelet-ázsiai és délamerikai magyar-osztrák expedíció után Győrbe dec. 30-dikán indult el Triest felé. Útja következő lesz: jan. 2-dikán elindul Triestből Suezbe s azután Ceylon-szigetére, hol egy hétig marad. Ceylonból Pulo-Penangba s onnét a malaccai felszigeten lőháton Malacca városig, innét pedig vitorlás hajón tovább Szingapóréba, hol március végéig fog találkozni a magyar-osztrák expedíció hajóival. Tisztelt barátunk úgy ezen, mind további: a föld körül teendő utazásáról szóló nagyérdéki tudósításait egyedül csak a „Hazánk s Külföld“ számára fogja küldeni.

(Régészeti.) Ó-Buda mellett a tégláégető társulat és a szoszegető s finomító gyárak telkén hó-

Negyedik évi folyam.

53. szám.

December 31 én. 1868.

Baksa Márk és Győr városa 1603-ban.

Két érdekes képecskét mutatok itt be az olvasónak, híven lemásolva az ismert zay-ugróci képtáblán levő harmadfél százados eredeti metszvényokről. — Az egyik ábrázolja *Baksházi Baksa Márkot*, a Nógrád-megyében telepedt régi nemes család ivadékát. Ez 1598-ban, mint a Pálffy Miklós vezérlete alatt álló magyar sereg egyik főtisztje, — Győr városa visszafoglalásakor halálosan megsebesített ugyan, de hosszabb gondos ápolgatás mellett — jobb szemre vesztével — annyira felüdült, hogy még sokáig dühösen viaskodhatott a törökök ellen.

Képünk úgy ábrázolja őt, a mint a török kopjája jobb szemén befuródba, hátul tarkóján jött ki.

A másik kép pedig közli Győr városának 1603. évből rajzát. Ezen város török uralma alatt 1598-ban törént visszafoglalásaért Schwarzenberg Adolf és Pálffy Miklós oly bőkezűleg jutalmaztattak meg, hogy családjaik egyszerre azon fényes poleokra emeltettek, melyeken még most is állanak.

Ezen alkalommal más, még most is virágzó tekintélyes nemzetség szintén kitűnően díjaztatott. I. Győr városának a török elfoglalás előtti bírája, Torkos János, Rudolph királynak fölfedezvén az ott szállásoló német vár-örségnek az ostromló törökökkel font árulási terveit, ezen hí hazafias tette elismerésül az emli-

A. Baksházi Baksa Márk. — B. Győr 1603-ban.

tett fejedelem által nemességgel ruháztatott föl.

B. K.

Női tudomány.

Ki nem állhatom azt a nőt,
Ki okoskodik énnekem,
Egy tudós női észnek én
Ugyan mi hasznát vehetem?..

Ölélés, csók és kacagás,
A nőnél ez az, a mi fő,
S minél forróbban szeret:
Annál bőlesebb nekem a nő.

Olvastam én Bacont, Homért,
Poétát s bölceket sokat,
De csókok, Matild! többet ér,
Mint bennük minden gondolat.

Hajadnak aranyerdeje
Szebb mint a mythologia,
Boldoggá tész te engemet;
S egy nőnek ezt kell tudnia.

Szeretem kacérságodat,
Hajlékony, lengő alakod,
S hogy oly bohó szépen tudod
Fejedre temni kalapod.

Meg hogy egy képtelen kicsiny
Keztyűbe szorítod kezed,
Ketten is bajlódunk veled,
Mig onnan ismét leveszed...

S e forró kézzel elsimítz
Minden bút költőd homlokán...
Ah hidd el: szerelemből áll
Az egész női tudomány!

Tóth Kálmán.

Más idők, más napok.

A nap és éjnek örökké egyenlő egymásutánját kétségbe vonni: nevetséges merénylet volna a hantjához kötött ember ítélete szerint. S mégis mily számtalan az árnyalat, mily különböző az arány e tüneményben! A sebesség, melylyel a bolygó tengelye körül forog, határozza meg — a mint ez ismeretes — az éjfélről éjfélig számított napnak hosszát; de a mily változó e gyorsaság, ép oly különböző leend a világosság és sötétség korszaka más-más bolygón. Így p. fölötte rövid (7 óra) a tevékenység ideje: a nap, a különben földünknel sokkal nagyobb Jupiteren; s ha vannak ott is szép hölgyek, azok bizonyára irigységgel tekintenek a földre, mely ott csak pici, szegény csillagoeska, de a melyen annyival tovább tartanak a — bali éjkek.

Más egészen ismét a holdon, mely egy hónap alatt végezvén tengelyforgását, két hétig folytonosan látja látkörén a napot, a mely időre ismét oly hosszú éj következik. Egyik félgömbén, t. i. azon, mely mindig (s pedig változatlanul) a föld felé néz, azonban ekkor is világít a — föld, mely óriási kör gyanánt tűnik ott fel az égen, tán tiszser fölülmulván nagyságban a mi éjeink holdját.

De nincs is szükségünk a naprendszer távolai-ba rándulnunk, hogy változni lássuk azt, mit a közvetlen szemlélet a változatlanság jelképének tartana. Példákat ad erre a jelen és jövő.

Minő különbség, ha az egyenlítő alatti tájak

egyenlő hosszú éjeit s napjait, melyek csaknem szürkület nélkül egy pillanat alatt mennek át egymásba, összehasonlítjuk a mérsékelt földön biztos határok közé zárt változatossággal; — minő elmentét mind a kettővel a zord sarkvidék határig tartó szürkülete és félféves napja, melyet a nap pirosos halvány fényével csak mintegy kedvetlenül jár be, és nem rövidebb téli éje, melyben az eszkimo nyomorult kunyhójában regéli, hogy rejtőzködik most a nap, egy szép leány szerelmes bátyja, a hold előtt, ki fénylő főkabórbe öltözve üldözi most az égen.

Ha azonban van elég bátorságunk a billiók számaiba bele nem ütközni, teljes biztonsággal mondhatjuk, hogy jönnek majdán idők, midőn mindez másképp lesz a földön.

Az apály és dagály befolyását a földtengely forgására, Adams angol csillagász ismerte meg, ki már egyszer a 40-es években elég malheur-rel bírt, a Neptun bolygó elméleti fölfödözésére, a számító csillagászat e diadalára vonatkozó számításait egy pár hóval később fejezni be, mint Leverrier, de most utolag bejegyezte nevét a tudomány évkönyveibe.

Az apály és dagály tüneménye ugyanis a föld vonzó erejének következménye. Ott legerélyesebb lesz azon erő nyilvánulása, hol függélyesen áll csillagzatunk; emelkedni fog tehát a folyékony elem, mely részecskéinek elhelyezésében elég szabad-

sággal bir ezen erőnek engedelmeskedni. Legesélyesebb leend ellenkezőleg a vonzó erő az ezzel ellentett, vagyis ettől 180°-ra eső ponton, hol azért leginkább távozhatnak a föld középpontjától, vagyis ismét leginkább emelkedhetnek a tenger — mert csak igen nagy kiterjedésű tömegről lehet itt szó — vizei.

Hogy az apály és dagály legfeltűnőbb, midőn a nap és hold együttállásban vannak, vagyis midőn mindkettőnek vonzó ereje együtt hat, kevésbé tartozik feladatunkhoz. Azonban vegyük szemügyre, hogy e tünetmények nem örök egyensúlyban álló testen, hanem a kettősen mozgó földön történnek. A nagy sebességgel forgó föld magával ragadja ezen u. n. dagályhullámot, úgy hogy ez már a hold délkörén kívül esik; a föld forgásán kívül járúl még ehhez a partok alakulása, a vizek természetes tétlensége, mely mindannyi tényezője a dagályhullám tovább haladásának. De ezalatt azon pontokon, melyek egymásután érkeznek, a hold délkörén új és új dagályhullám származik, melyeknek folytonos egymásutánja — mint az könnyen belátható — a föld forgásával ellenkező mozgást nemz; s e mozgás véghez menend a légkörben ép úgy, mint az oceanban, mindenütt ellene működén azon erőnek, mely a földet

megtartja kettős pályafutásában. Ezen erőből mindinkább több és több semmivé válik meg, mi által ezeknek tengelyforgása lassítottatik, sőt a bolygók napjukhoz közelebb és közelebb jutnak.

A mennyivel lassúbb a föld tengelyforgása, annyival hosszabbak leendenek napjai, és ezeknek folytonos nevekedeése csak akkor érhet véget, midőn a földnek az leend sebessége, mi a holdé, vagyis mi szintén két hétig tartó napnak és hasonló éjnek örvendünk. Mily roppant hatással volna ez földünk szerves életére, alig szükséges mondani. Azonban még messze, nagyon messze van mindez; egy másodperccel lesz rövidebb napunk minden 600,000 évben. De 600,000 év a természet történetében éppen nem öröklét. És ha számításaink eredménye billió és billió is, ne felejtjük, hogy minden szám csak felfogó tehetségünkhez arányban bir érvényrel, hogy pl. mi, kik a billiót tisztán felfogni képesek nem vagyunk, az u. n. vértesteseinkben ennek többszörösét hordozzuk magunkban. A természetnek nincs oka a számokkal takarékoskodni, végnélkül terjedvén térben és időben, s az emberi elme csak gyanítani tudja számnagyságait.

König Gyula.

Pesti életképek.

XII. A pénzváltó kirakata előtt.

Az ellentétek sehol sem találkoznak össze oly szembeszökőn, mint a nagy városokban, hol az élet mindenemű árnyalata egyesül, hol az élet mindennapi folyama a legellentétebb dolgokat sodorja egymás mellé.

A fény, nyomor közvetlen közelségben vannak; a kielégített becsvágy a fűradózó törekvés mellett pihen; az érdem és érdemtelenség mindennap találkoznak. A szegény munkást, ki mindennapi élelme után siet, hányszor feltartja útjában a gazdag fényes fogata. A legpompásb paloták kapuja előtt ácsorog a legtöbb koldus.

Egy nagyvárosi élet gomolya olyan, mint egy játék kártya, össze-vissza keverve.

És a mit a nagy városok legörömelebb mutogatnak, az mind fényes, csillogó, és el lehet mondani, hogy nagy városban a szegénység fényes úton jár-ke, s kétszer szegényebb, mint máshol, mert nemcsak érzi szegénysége nyomorát, hanem mindennap látja a gazdagság irigylésre méltó olványait is.

Valóban az ellentét megható képe a szegény,

ki utolsó nélkülözhetlen ruháját, vagy legkedvesb emléket viszi a zálogházba, és szemé a pénzváltóüzlet-k kirakatainak arany és ezüst pénzein, százakat érő értékpapirjain akad meg; vagy a szegény, kinek már ebédje sincs, s az éttermek fényes csemegéit pillantja meg, s azok mögött hallja az evőszerek és poharak vidám csörgését.

A fényes kirakatoknak mindig sok nézője van. Lohet látni az utcákon mindent, a mire csak szükség van. A szegény lány, ki fázik, vagy rongyos, gyönyörködhetik a legpompásabb öltönyökben. Lát csodálatos kelmekeket, melyek sokféle színben ragyognak; lát még csodálatosabb szöveteket, melyek semmit sem mutatnak, s a melléjük tett ár mégis oly magas. Ezalatt fázik, rongyait alig tudja összefogni. Egy lépésnyire arany ékszerek vannak, ragyogó és szikrázó ék-kövek. Mily kicsinység az egész! s míg kicsinységén és nagy értékén elmélkedik, hányszor fölébred benne az a valami, az a sok rossz forrása: a hiúság, melyet semmi sem itél el jobban, mint eszközei, vágyai: melyek oly kicsinységek.

A szegénység minden lépten-nyomon bele üt-közik a gazdagságba. Sokszor aztán ezek lesznek a torlaszok, melyek elzárják előle a becsület út-ját, s mellékúton elkerül az aranyok, ezüstök közé, és a fényes asztaloknál már alig jut eszébe, hogy éhez tt. És a többi szegények bámúlják az ő fényét is, és meglehet, hogy szegénységökben is sokkal boldogabbak, mint ő gazdagságában.

logó éreken száz és száz szem pihen még egy órában, s ezernyi gondolatot fakasztanak.

Képünkön egy fiatal leány nézi a pénzt. Szegény leány, ki meglehet, épen most jött a keserves munkából, mely reggeltől estig tart, s melyért alig kap néhány krajcár napi díjat. Meglehet, egy másik kirakat elől jő már, hol a selyem és bársony szöveteken sokáig merengett szeme, s most

Pesti életképek. XII. A penzváltó kirakata előtt.

Képünk is az ellentétek egyik jelenetét mutatja.

A penzváltó-boltok kirakatait arannyal, ezüsttel, részvénypapirokkal, sorsjegyekkel stb. rakják tele. Az arany, ezüstpénz szeszélyes alakzatokban van egymás mellé letéve, vagy halomba állítva. E kirakatokat bámúlják legtöbben. A csil-

aszt gondolja, hogy a mit itt lát, azon megvehetni mind, a miben az imént gyönyörködött. Mennyi pénz! mennyit kellene dolgoznia, míg ennyi pénz lenne!

Száz és száz gondolatot fakaszt a fényes látvány, és minő változók az érzések, melyek közt nézik! Hány van, ki csak azért tekint oda, hogy mosolyogjon, s dölyfösen nézi a bámúlokat. Hány

van, kiben föltámad a hatalmas inger, a vágy, hogy ilyenekkel fizessék és ilyenekkel fizethessen. Hányan vannak, kik nyugodtan nézik, merő kíváncsiságból! Bizonynyal sokkal kevesebben amazoknál.

És a csillogó aranyat, ezüstöt hányszor nézik sováran, kiknek keble nyugodtabb, szive boldogabb, mint azoké, kik aranyokat esörgetnek! A gazdagságnak, a fénynek meg van az a kiváltsá-

ga, hogy a nyugalom, a boldogság kíváncsiságát is magára vonja.

Életképünk magyarázatához nem szükséges részleteket mondani. E jelenet részletei az életben vannak. Mindenki ismeri a csillogó ére és fény hatását; mindenki tudja, hányszor ejtik meg a lelket, mennyit kell küzdeni vele! És mindenki tudja, hogy a mit sováran nézünk, a mit gyakran irigylünk, éppen nem irigylésre méltók!

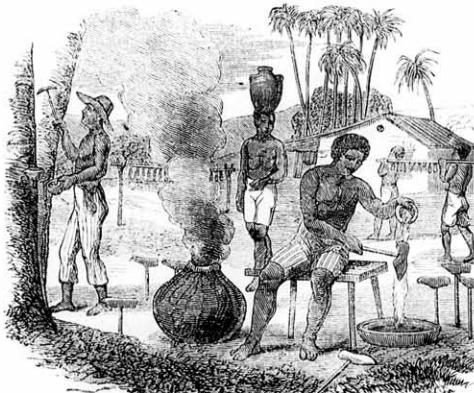
A kaucsuk és kaucsuk-cipők.

Hazánkban a kaucsuk-cipők, vagyis az ugynevezett *kaucsuk*, örökre emlékeztetnek fogunk maradni, mert a kaucsuk mintegy jelvénye lett a Bach-hivatalnokoknak s éppen ezért ezerféle gúny tárgya, bárha e jóság másként elismerésre méltó jó tulajdonságai miatt, melyek közt első, hogy téli sarak és hóviz idején megóvja a lábat a nedves hidegtől s így egyszerre megóvja a náthától, köhögéstől és némely más kellemetlen bajtól.

Mi azonban itt egyáltalán nem a kaucsukra akarunk dicséreteket mondani, hanem azon anyagot óhajtjuk megismertetni, melyből ezen „Bach-hintó” készül, mi érdekelheti az olvasót.

A kaucsuk rendszerint *kaucsukból* készülnek, mi nem más, mint növényi gyanta, mely az Amerikában *borrakának* nevezett, 80 — 100 lábnyi, buján sűrű koronájú és terebélyes galyú fából nyertetik. E fa galyaiból a legesekélyebb karcólásra is sűrű, sárgás tejföhlöz hasonló gyanta szívárog ki. A gyanta-nyerés végett előre kisze-melt fákat rendszeren reggelenként szokták megfürni, s a fűrt lyukból egy-egy napon át néhány itétre való kaucsuk szívárog ki, mit eserpedényekbe szokták felfüggni s aztán valamely nagyobb edénybe áttölteni.

Az így nyert gyanta már magában is alkalmas a feldolgozásra, ha a cipők és egyéb tárgyak

Hogyan készül a kaucsuk?

mintái már készen vannak. A kaucsuk-cipők mintái fából vannak kifaragva, oly formán, mint cipészünk kaptafái, csak hogy hosszú bojnolyók van, mint képzünkön látszik. A cipők készítése előtt a fapintát bedörzsölik homokkal, hogy a majdan elkészülő gyártmány könnyebben váljék

le róla. Erre a mintát belémártják a híg anyagba, mely azt minden oldalról befogja, s aztán füst fölött szikkasztják, mi által a készítmény megszilárdul s egyszerre mind feketévé válik. Erre aztán a második mártás és szikkasztás történik, és így tovább, — összesen tízenkettő, mire kész a cipő s csak a napon kell szárítani. Három nap hosszúig azonban még mindig annyira lágy e

gyártmány, hogy abba mindenféle tetszésszerűtíntí cífrázat belé nyomható.

Ez a kaucsuk-cipők készítésének legegyszerűbb módja.

Különbben a kaucsuk-gyanta jelentékeny kereskedelmi cikk, melyet Braziliából nagy szállítmányokban hozdanak Észak-Amerika és Európába, hol aztán azt egyéb anyagokkal keverve nemcsak cipőkészítésre használják, hanem ezerféle fényűzési és mindennapi szükségre való tárgyra, melyek közül némelyik esontkéménységű, mint például az igen pompás kaucsuk-fésűk, kaucsuknyakláncok gyászöltözethez stb.

A budai Csonkatorony magyar rabjai török fogságban.

Kétszáz év előtti magyarországi társadalmi életünket igen jellemzi azon történeti okirat, melyet Nagy Imre „a Történettudományi Társulat“ közlönye utolsó füzetében tett közzé, melyből egyszórsz mind az tünik ki, hogy a budai török rabságban volt őseink ott mintegy külön községet képeztek, s hogy külön papjuk, gazdájuk és pecsétjük is volt. E magyar rabok állapotát az 1849 utáni magyar rabokéval hasonlítva össze, az osztrákok mai civilizációjának pirulnia kell a régi barbár törökök előtt, bár azokat is kegyetlenkedőknek mondják foglyaik.

Maga az érdekes okmány így hangzik:

„Mi, a keresztenség pogány ellenségének, a törököknek iszonyú és keserves fogságában, a budai csonka toronyban nyomorgó szegény keresztén rabok, a kiknek nevük ide alább vagyon írva, és az egész sereg, úgymint kétszázharmincötven: adjuk tudtára mindeneknek, a kiknek illik, és valljuk e levelünkben; Hogy ennekeltte három esztendővel egy szegény rabtársunkért, úgymint Ikervárott lakozó Adorján a'iter (másképp) Tót Péterért kezesek lévén seregestől, hazájába bocsátottuk, hogy sarca végett az urakat ő nagyságokat és jóakaróit futhatná; a mely midőn bizonyos summa pénzt hozott volna sarcában, reá találván akkorban Tüskevárott lakozó Tompa Márton a Bakonban, megölte említett rabtársunkat, és lábait is elvágta, hogy meg ne ismernék. Melynek gonoszsága könyvlatkoztatván, annak utánna megfogatott Sárvárrá, és az urak ő nagyságok jóakarójából magát akartuk beadni, de a pogány török nem elégedett meg vele, hanem a megöletett rabtársunknak sarcát, úgy mint két-

ezer tallért kíván rajtuk kezeseken, iszonyu kínokkal nyomorgatván érette bennünket. Melyért viszont megtalálván a keresztény urakat ő nagyságokat: törvényt láttattnak reája, ebeli hallatlan tolvaj gyilkosságáért, és fején, jóságán marasztotta a törvény. Melyre nézve az nemes Soprony-vármegye kiboacsátván Nagy György szolgabíró uramat, az mi kevés jószága volt Tompaházán, Soprony-vármegyében, szqvesírálta a több atyafiak jóságátul, és kezünkhez adta, úgy mint egy pusztá házhelyet, Czimber Ferenc háza mellett lévőtt, minden hozzátartozandó igazságával: úgymint egy darab erdővel, Tompa Pál és Miklós deák erdei között lévővel, és a második dülőben lévő másfél hold földével, melynek szomszédi Tompa János és Bán János földei; ily okkal: hogy valamit eladhatunk, szabad legyen eladnunk. Az mely jószággal az vármegyén megkínáltatván az atyafiakat, mivel más hozzá nem vette: az pogány ellenségétől való iszonyu insegűttel és nyomorúságtul kénszeréttetvén, adtuk el nemzotes és vitézlő Bakodi István uramnak, feleségének Tolnay Örsik asszonynak és maradékinak lúsz gréci talléron, örök áron, és fölvévén a megirt summát ő kegyelmétül Niezky János hadnagy uram előtt, kezébe adtuk az megirt jószágot: ő kegyelmének, hogy ő kegyelme felesége és maradéki is birják és éljék örökösen. Melynek bizonságára adjuk ez levelünket, nyomorúságbeli seregünk g zedája kezeirásával és szokott pücsétünkkel megerősítvén. — Actum Pör-Ládony, die 4. May Anno 1661. — *Posgay Anulás rabok gazdója.* — *Szolai Gyögy, pap.* — Kamán János és az egész sereg, numero 235.“

Két angol útazó különös kalandja Ausztráliában.

Addig is, míg a „közös“ kelet-ázsiai expedíció élményeiből lesz alkalmunk egyetmást közölni, talán nem leendő érdektelen egy, ezelőtt 30 évvel történt világ körüli hajózásról megemlékeznünk.

Tudjuk ugyanis, hogy Angliából 1826-ban indúlt volt ki a „Beagle“ nevű hajó az „Adventure“ kíséretében, mely megjárta a Magellán-szorost, Patagonia keleti partjait, a tűzföldet. E két hajó 1830 táján tért vissza Angliába. A „Beagle“ aztán 1831. decemberében ismét elindúlt az angol partokról, bejárta a délamerikai partokat, a Csendestenger főbb szigetesoportozatait, különösen a társasszigeteket s Ausztrália egy részét; visszaér-

kezése 1835. tavaszára esik. Harmadizben, 1837-ben Ausztráliába vitorlázott s ezen felfedező útját 1843-ban fejezte be.

A „Beagle“ földkörül való útjai — földirati fölfedezéseinél fogva — századunk legnevezetesebb útjaihoz tartoznak. Harmadik útja alkalmával e hajó személyzete közt volt Fitzmaurice úr is, ki tudományos ismeretei, művészi tehetsége s tevékenységénél fogva csakhamar az expedíció egyik leghasznosabb tagjává lett. Ausztrália északi részének kifürkészésekor, a Carpentario-öböltől keletre, Arnhem és Van-Diemen közt több küldetést sikerrel végzett s különösen neki köszönhetni az

ügynevezett Adelhájd-folyó futásának pontos följegyzését.

Egy ízben az expedíció egy másik tagjával, Keys úrral e folyón, kis csolnakban, valami apróbb öbölkébe evezett, hogy ott jegyzéseket tegyen a folyó kanyarodásaira vonatkozólag. Elejénte az itt levő alacson dombokon akart elhelyezkedni; azonban az ezen dombokban levő vaskő háborgatta delejtűjét s azért tanácsosabbnak tartá azok mögött, egy homokos talajú helyen letelepedni. Itt aztán Keys társaságában több órán át fáradhatlanul dolgozott, mi közben beesteledett s lassanként a hold is feljött a láthatárra, úgy hogy már visszaindulásukra is kellett gondolniok. Keys e helytől már néhány száz lépésnyire volt, bizonyos eszközt a ladikba akarván cipelni, midőn maga mögött egyszerre csak nagy zajt hall. Viszszafordúl s tanyájuk fölött a sziklákon, épen Fitzmaurice feje fölött, eléggé tekintélyes számú ausztráliai vadembert pillant meg, kik kopjájkkal valának fölfegyverkezve, készek azokat az ő honfitársába beleröpíteni. Keysnek könnyű lett volna megfutamodnia s magát megmentenie, de e gondolat pillanatra sem jutott eszébe, a helyett azonban visszament Fitzmauricehoz, azon elhatározással, hogy vele együtt fog küzdeni, s ha kell: meghalni. Minél jobban közeledett, annál nagyobbak tetszett előtte a veszély. A vademberek egyike vad taglejtés közt szónokolt társaihoz, ezek pedig pereről perere ingerültebbeknek látszottak. Zajosan dobogtak lábaikkal, szemük vadúl forgott, borzas fejüket összedugták, rekedton ordítottak, s szakálukat tépték, mi ezen vadak legnagyobb fokú haragjának jele. — A két angoltól alig valának tizenkét lépésnyire s bizonyosnak látszék, hogy az első kopjahajításokra megölik ezeket. Hahogy mégis haboztak, ezt bizonyára az angoloknak a hajón maradt társaiktól való félelmükben tették; azonban ordításuk egyszerre megkétszereződött s karjaikat már magasra emelték.

— Másszunk föl s küzdjünk meg velük, vagy fussunk, — monda Keys sebtében.

— Ne tegyük egyikét sem, sőt ellenkezőleg: táncoljunk s nevéssünk! — felelt Fitzmaurice.

Keys azt hívé ezen javaslatra, hogy honfitársaitalan megbolondult.

Fitzmaurice azonban csakugyan elkezdett táncolni, dalolni és kacagva nevetni.

— Táncoljon, gyorsan táncoljon ön is! — sürgeté Keyst.

Nem volt mit tennie: a másik tudós is elkezdett táncolni, azaz ugrándozott a hogy tudott; a

mi azonban a dalolást meg kacagást illeti, ez se-hogy sem akart a torkán kijönni.

Ezen nem reményelt látvány meglepte a vadembereket. Némelyikük fegyverét csókolgatta, másikkal meg előre hajolt, hogy minden mozdulatot láthasson. Legdühösebbjeik azonban még most is morogtak s kópjaik hegyét a két európai felé irányzák, de ezekre a többi most már nem hederített.

Nagy gyermekek ezek a vadak! Keresgéltek okát a különös jelenetnek. Ugyan mit művelnek ezek az angolok? Mit jelentenek ugrándozásaik, tipegéseik, lábaik hányása-vetése, mit ezek a különös dalok? Arcaikról látszott megütköző csodálkozásuk s rövid felkiáltásokban fejezték ki kiváncsiságukat; lassanként ők maguk is elkezdettek nevetni, s egyik a másika után telepedett le a sziklára. Az ausztráliai vadak szenvedélyes táncosok, két tudósunk tánca pedig az ujdonság ingerével birt előttük. Mialatt őket a tánc ily mértékben elfoglalta, Fitzmaurice — ki egyetlen pillanatig sem veszté el hidegvérűségét, — még mindig dalolva, néhány kérdő szót intézett Keyshez:

— Hol vannak löfegyvereink?

— Balra, mintegy harminc lépésnyire, — viszonzá Keys.

— Ez baj, mert így csolnakunkkal egészen ellenkező oldalon fekszenek.

— Menjek tán értük?

— Világért se! Sőt inkább csak táncoljon folytonosan. Aztán táncolva lassankint közelítsünk puskáinkhoz. Vigyázzon ön, ne oly gyorsan.

Miután a két táncoló tudós lassankint messzibbre-messzibbre távozott, a vademberek észre látszottak venni törekvésüket. Mormogásuk viszszaterelte Fitzmauricet.

— Menjünk vissza mérnöki eszközeinkhez, — monda, — s aztán csak türelem.

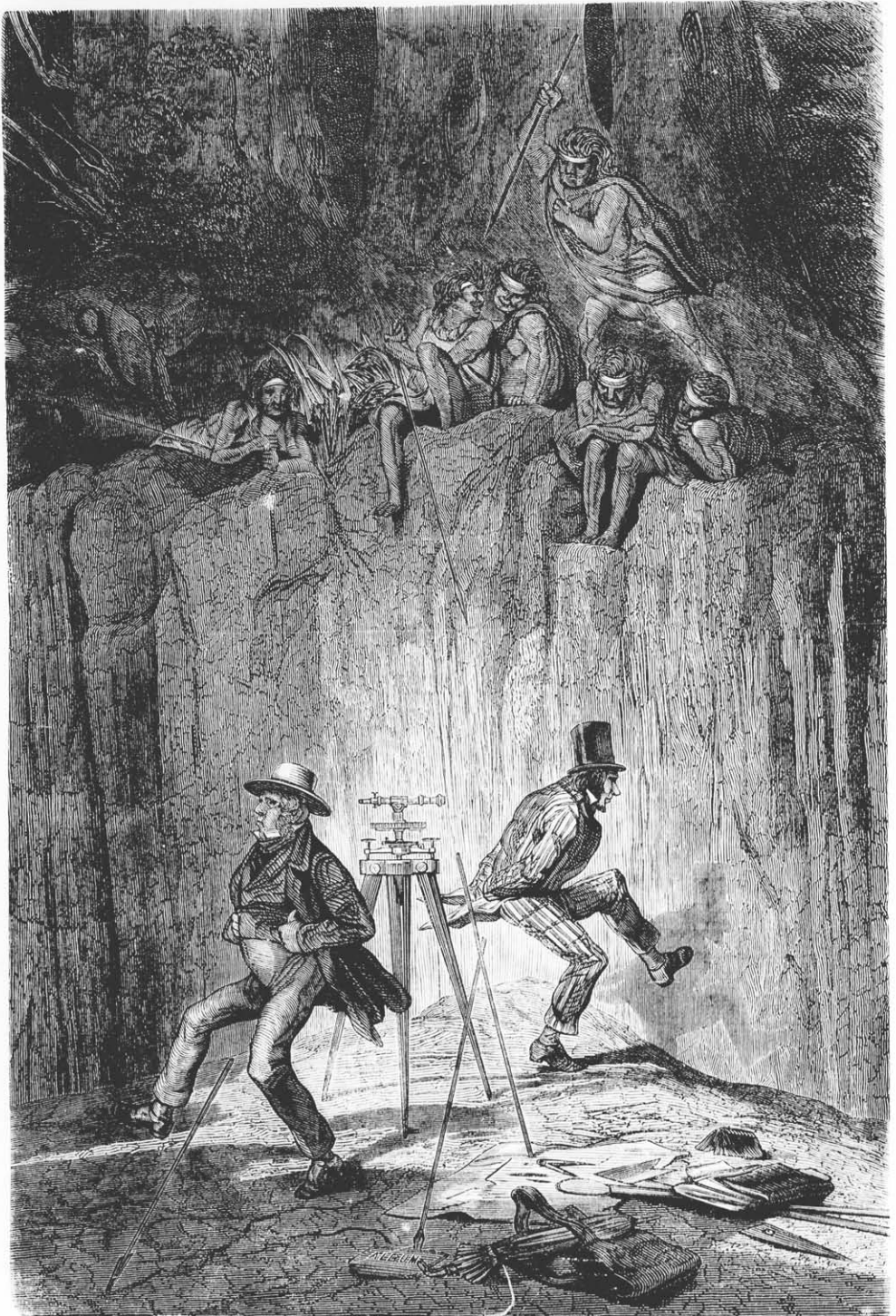
Keys már izdadt a táncotól.

— Keys, ha mi innen szárazon vihetjük el bőrünket, tudom, hogy ön egész életén át megemlékszik erről a táncról!

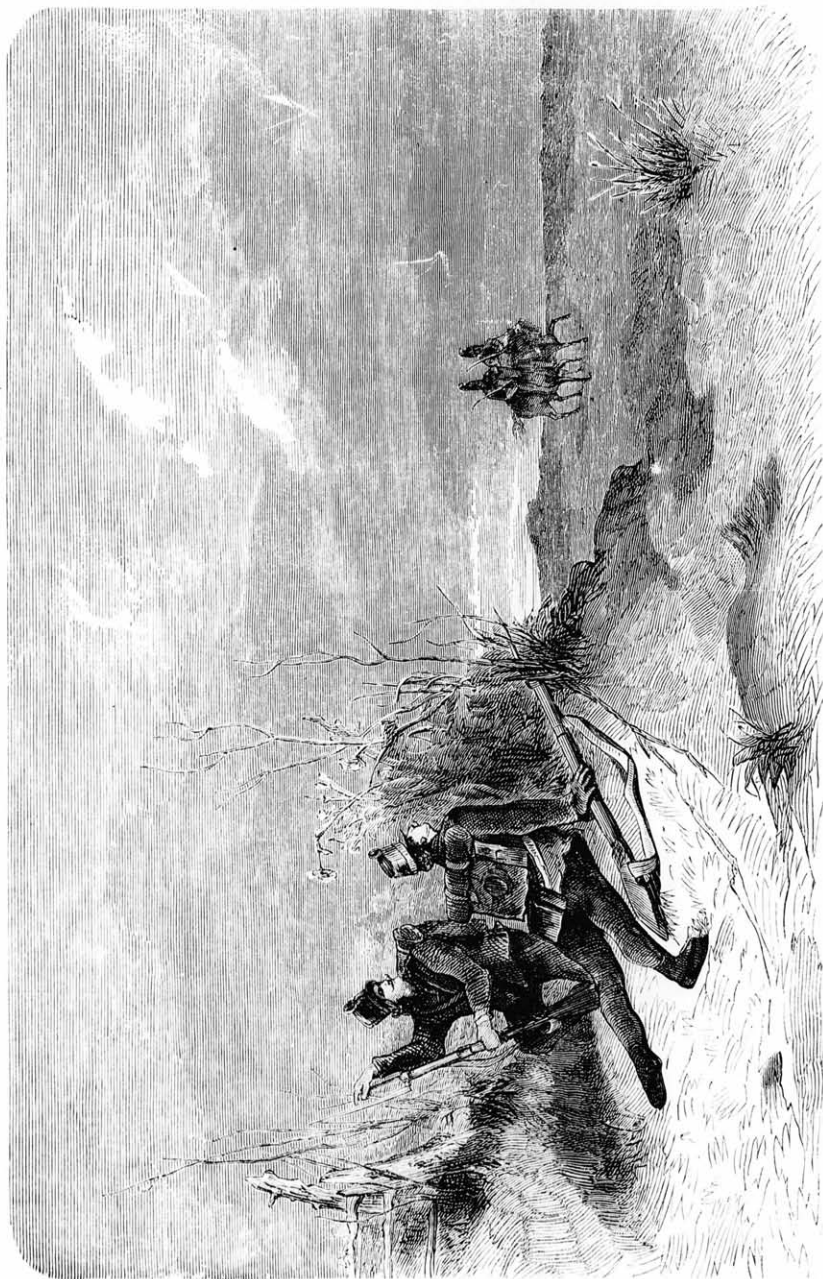
— Esküszöm, hogy megemlegetem! De nem hiszem, hogy szárazon vihesük el bőrünket.

— Nos Keys, csak még egy kis bátorság! . . . Nincs-e önnek jegyese Aztán a királyné? táncoljunk a királynéért. S a mi édes hazánk! táncoljunk, táncoljunk Ó-Angliáért.

E pillanatban távolról dörgés hallatszott. Az expedíció egyik tagja tudniillik innen nem messzire valami ausztráliai madárra lőtt.

Két angol utazó kalandja Ausztráliában,

Honvéd-előőrök 1849. telén. Szövege a „Végvesz” közt.)
(Gyulai L. rajza.)

Erre mozgás támadt a vademberek közt. Fitzmaurice s Keys pillanat alatt fegyverei mellett termett s csónakja felé futott. Három vagy négy kopja röppent utánuk; aztán az üldözők kerekedtek utánuk, de angolainknak már kezében volt az evező s Koysnak nagy kedve lett volna egy pár golyót röpíteni azon nézők közé, kik oly soká mulattak az ő táncukon. Fitzmaurice azonban lebeszélte őt ezen szándékáról.

Fitzmaurice önmaga készítette volt azon rajzot, melyet ezen elbeszélésünkhöz közlünk s az cimlapját képezte a „Beagle“-al tett felfedező útazás leírásának, mely a hajó parancsnoka, Lork Stokes tolla után jelent meg.

Ezen elbeszélés után következtetéseket vonhatunk Ausztrália ezen része benszülöttjeinek jellemére.

Ezen esetet megelőzőleg a „Beagle“ parancsnoka találkozott egy vén benszülöttel, annak nejével és négy gyermekével. Látására megdöbbeneteknek mutatkoztak. A parancsnok biztatgatta őket, hogy ne féljenek, s az asszonynak egy tarka zsebkendőt adott ajándékba, mit az egy nagy pálmalevéllel viszonzott. Az asszony nyakában palack alakú kosár volt, fehér és vörös földdel töltve, melylyel az ausztrálieiak testüket szokták festeni. Az asszonynak s férjének több foga hiányzott, minthogy e népnél a házasság megkö-

tésekor szokásban van néhány fogukat kihúzniok. (Talán hogy megemlegessék az esküvőt!) A gyermekek legidősbjének, — (ki mintegy tizenöt éves vala,) orcimpáin egy kis páleika volt keresztül-szúrva. Az öreg vadember kíváncsian és önelégülten tekintgetett az angol tengerésztszűznek szerinte különös öltözete és fegyverzetére, s csodálkozását fejezte ki az angolok bárkája és evezőinek láttára is, melyeknek alakja annyira különbözött az ő pirógaik s a malajok bárkáitól. Az angol parancsnok szerette volna csónakjában e vadembert a nagy hajóra vinni, s ez késznek is mutatkozott az ajánlatra, azonban nejének könyörgései visszatartóztatták őt a parton. Helyét legidősebb fia akarta elfoglalni, de ekkor egész csapat benszülött jelenvén meg, ezek egyike erélyes szavakban megdorgálta, úgy hogy a fiú apja háta mögé húzódtott. A parancsnok leírása után Fitzmaurice meggyőződött róla, hogy e dorgáló benszülött ugyanaz volt, ki a sziklán társainak haragját az alant táncoló angolok ellen ingerelte.

Ausztrália ezen részének benszülöttöi szép testalkatúak. Rendszerint egészen meztelenül járnak, s ha nagyon hidegek az éjek, homokba fűrik magukat s úgy alszanak. Zeneszereik közül a „Beagle“ parancsnoka különösen valami furulyáról (náluk „ebrú“) emlékezik meg, melyet orrukkal szoktak fűjni.

Házassági szokások több népnél.

(Véget)

Az arab nejét gyakran három és négy napig keresi, és miután meghallotta szüleitől, hogy eladatott, a pusztán vagy valami rokonánál elbujt: megtalálva, lóra ülteti és dobpergés és trombitaharsogás közt vezetí házába.

Az indusok gyakran egy jó fegyver vagy párpác-t veszik meg feleségüket.

Az oroszoknál esküvő előtt a menyasszonynak sőt és kenyeret adnak, mely azt jelenti, hogy áldva legyen házi békével! „Isten adjon eledelt és szerencsét neked!“

A montenegróiaknál a vőlegény régi szokás szerint pénzen veszi a menyasszonyt szüleitől. A lakodalom ebéddel kezdődik a lányos háznál. Ebéd után a lány letérdel és karjaira annyi pisztolyt és handszárt tesznek, a menyit ezek elbir. Minél többet bir el, annál jobb. „Ez sokat elbir, szólnak azután. A küszöbön ismét letérdel, s szülei megáldják. Innét a vőfélek a vőlegény egyik rokonához vezetik, s innét templomba indul a

menet. A több napig tartó mulatságot a vízmerítés zárja be; a lány tudniillik a kútból vizet merít s a rokonok kezébe ötni, ezért azután ajándékot nyer mindenkitől.

Sziléziában a vőlegény az esküvő napján sok megpróbáltatáson megy keresztül. A vőfélekkel a lányos házhoz indul, s itt csak nagy kérés után bocsátják be. A házba lépve a vőlegény, a lány után tudakozódik, de a menyasszony helyett egy vén nőt vezetnek elébe, azután egy csúnyául öltözött leányt, s végre magát a menyasszonyt vezetik be. Innét a menet a templomba indul, elől a zenészek, azután a vőlegény menyasszonyával; a menetet a rokonok zárják be, útközben énekelve:

Itt van ő, megvan ő! Soká éljen, hajrá ha!

A vőlegény s mátkája, S nem adjuk vissza többé!

A lakoma után a menyasszony podgyászszekéren megy a vőlegényhez.

A lengyeleknél egy vén asszony rendezí az

egész lakodalmat. Templomba indulás előtt a menyasszony így szól szülőihez: „Oh atyám és anyám! mit jelent ez ünnepe?” A vendégek azt mondják, hogy elvisznek! „Térdeim remegnek, fejem lázasan ég, és szívem szorúl a félelemtől. Miért akarsz engem idegeneknek átszolgáltatni?” A szülők megölelik a lányt, s a menet templomba indul.

A norvégeknél a menyegző lakomával kezdődik, a lakoma után a vőlegény felbokkrézott kalappal kezében, a menyasszony pedig koronával fején, jönnek be a szobába, ott selyemmel bevont székekre ülnek, s a pap megeskedtetí őket. Esküvő után kiki ezüst pénzt dob egy cédra előre elkészített tábla. Azután kezdődik a multság.

Bretagnoban a vőlegény egy vőféllal, a menyasszony pedig egy koszorúlánnyal mennek házról-házra, s meghívják a rokonokat a lakodalomba. A vőlegény barátai a falu végén összegyűlnek, és ott verselőt választva maguknak, a lányos házhoz indulnak. Odaérve, a verselő előadja kivánatukat, erre a menyasszony verselője kérdezi, hogy mit akarnak? Erre a legények verselője felel: „Mi kastélyt s benne virágot kerestünk!” Erre elővezetnek egy vén asszonyt, „ez az egyedüli virág a házban”, felel a nő verselője. „Oh nem!” felel a másik, „ez egy becsületes nő, de nem a keresett.” Virágot, aztán egy csecsemőt! oznak ki, s végre magát a menyasszonyt vezetik elő. A legények a házba mennek, s a verselő a küszöbön letérdel, s egy „pater-nostert” s „de profundist” elimázza, indulnak a templomba.

A palermói albanoknál, kik Skanderbég halála után telepedtek itt le, a vőlegény és menyasszony szép arany és ezüsttel himezett ruhát vesz föl. Innét azután templomba indulnak, elől a zenészek, a menet közeben egy fehérbe öltözött fiú, karján kis kosarkával, melyben a gyűrűk és koszorúk vannak. A templomnál papok

fogadják a menetet. A mátkapár a gyermekkel az oltárhoz járul, hol ez utóbbi a kosarkát a földre teszi. A pap megszenteli a gyűrűket. A koszorúkat pedig a mátkapár feje fölé tartják. Ezután a pap a vőlegény ujjára arany, a menyasszonyra pedig ezüst gyűrűt von.

Ezek letérdelve, hűséget esküsznek egymásnak, s csak most teszik fejükre a koszorúkat, majd fehér fátyolt borítanak a mátkapárra, jelül: hogy elkülönítve a világtól, csak egymásnak éljenek! A pap egy borral telt serleget megszentelve, belemárt egy darabka kétszersültet, abból a mátkapár egy darabkát harap, háromszor isznak a serlegből, azután a pap maga is iszik belőle, s a serleget eltöri, jelül, hogy élvezetükben más ne részesüljön! Most megüldja őket, levoszi róluk a fátyolt s a szertartás az oltár körül táncal végződik.

A perzsáknál a házasság a kadi által köttetik meg, a vőlegény vagy a menyasszony házában. A menyasszony hölgyeivel egy szobába vonul vissza, melynek ajtaja nyitva áll. Erre a menyasszony megbizottja szól: „Én felhatalmazott, férjhez adlak téged, te férjedé leszesz, s halála után ennyit és ennyit kapsz!” Erre a vőlegény megbizottja szól: „Én felhatalmazott elfogadom nőmül, s halálom után ennyit és ennyit kap!” Ezután tíz napig tart a lakodalom. Tizedik napon a vőlegény burokat, ruhákat stb. küld rabszolgái által nejének, este pedig öreg asszonyok vezetik a menyasszonyt a vőlegény házába.

Hindostanban a vőlegény és menyasszony atyja a mátkapár fejére hét pint vizet, buzát és tejet öntenek. Eközben a bramin szent mondatokat olvas. Testüket egész nap sáfránnyal és finom fűszerekkel dörzsölik, és lábaikat mézben mosásuk meg.

Ezzel bevégezték cikkünket, s még csak annyit mondunk, hogy „házasodjunk!”

Ligetfi József.

A meleg italokról.

A milliók közül, kik este theájukat, reggel kávéjukat kéjjel szörpölgetik, kérdezősködhetnék valaki ezen italok története felől, melyeknek behozatala Európába a népek erkölcesire oly jótékony befolyást gyakorolt. — Például a kávé behozatala Franciaországba, megbizható bizonyítványok szerint, az ezelőtt ott uralkodott iszákosságra elfojtólag hatott s lehet mondani: majd rögtön véget vetett. Angolországban, a mint Maculay megjegyzi, a kávé bizonyos hatást vivott ki,

mely az irodalom és journalistákra is befolyással volt; annyi legalább bizonyos, hogy a kávéházak a tizenhatedik század clubbjainak zászlóvivői voltak, s hogy az angol irodalomtörténet egyik legfényesebb korszakával elválaszthatlanul összekapcsolvák. — Ez általános eredményezésnél sokkal nagyobb a meleg italok hatása a családi életre, Angolországban úgy, mint az európai szárazföldön. — „Mig — hogy Lecky, az angol történetirő szavaival éljek, — „a lármás lakomá-

kat s a vendégsereget megzabolázták, és a nőházi körében új állaspontra emelték, igen előnyös befolyást gyakoroltak az erkölcsök finomítására, egy új izlésirány behozatalára — és az emberek jellemének szelidítése és kiképzésére.“ — Erdemes azért, hogy történetükre egy pillantást vessünk.

A meleg italok: kávé, thea, csokoládé stb. behozatalának első indokát a tizenharmadik és tizennegyedik században divott azon szokásban kell keresnünk, hogy a bort, melegben itták. Az italokat vagy tűznél melegítették föl, vagy pedig forró, pirított kenyeret mártogattak bele; ezenfelül szokásban volt, hogy a gazdagok felhevített aranylemezt, a polgárok izzó vasat, a szegényebbek izzó szenet dobtak az italba. Sokan ismét a bort meleg vízzel elegyítették.

A csokoládé behozatala Európába, — mely úgy látszik, hogy az emberiség életében egy általános hézagot tölt ki, magát t. i. ital által rögtön felüldíteni és megmelegíteni, — a spanyoloknak tulajdonították. — A csokoládé hazája Mexikó, honnan a tizenhatodik század közepe táján ültették azt át az óvilágba. A mexikóiak készítették egy italt, az úgynevezett sokolat-t, mely kevés rozsliszt, vanília és kakaóból volt vegyítve. A csokoládét táblákban készíteni ők is értették már, s e mesterség, valamint a kakaó őrléséhez szükséges eszközök, nem különben a név: sokolatl is Mexikóból vándorolt át Európába. Most azonban Mexikóban a kakaó-bab termelését régóta hanyagul kezelik s egyedül Venezuela köztársaság művelie s hasznos növényt. A csokoládé minden spanyol-amerikai népnek, Mexikótól Chiliig kedvenc itala. Azon tartományokban, hol a kávé költségesen nyerotik, mint Guatemala, Costa-Ricában, a csokoládét nevezetes oljónban részesítik s a napnak különféle részeiben élvezik. — Európában a kakaó használata nem oly nagy s a 20,000 mázsát alig haladja meg évenként. Főfogyasztói a spanyolok és portugálok, kikre az említett mennyiségnek fele esik. Angolország 3,000 mázsa körül fogyaszt el. Legújabb időben némely hadseregnél reggelire csokoládé-adagok szolgáltatnak és az osztrák hajóhadnál, hosszabb tengeri utazás alkalmával, egészségi szempontból igen előnyösnek bizonyult be, úgy hogy a csokoládé a változott izlésirányoknak is dacára, még jelentőségteljes jövőnek néz eléje.

A csokoládé behozatala után mintegy félszázaddal később hozatott be a thea Kínából és Japánból s mihamar sokkal nagyobb elterjedésnek

örvendett, mint az első. — Vajjon Kína vagy Japán legyen-e a theabokor és theaivás hazája? máig sincs eldöntve. Némelyek Japánt állítják; történelmi bizonyítványaink azonban Kína mellett szólnak.

A thea ott már időszámításunk szerint a 600-ik évben volt ismeretes mint ital; midőn t. i. egy császár a Suy-családból fejfájásától az által szabadult meg, hogy egy budha-szertartásu papnak tanácsára thealevél-forrázatot ivott. — Japáni iróknál a thea csak a 810-ik évben említették. — Európában Marco Polo már a tizenharmadik században emlékezik a theáról, hanem valószínűleg a tizenhetedik században hozatott az földrészünkre a jézustársasági hitküldérek által, kik után nagyobb mennyiségben a hollandok szállították be.

Franciaországban az 1636. évben látjuk a theát használatban, s pedig Ségner császári korbátnok buzgó védnöksége alatt. Angolországban 1639-ben még alig volt ismeretes, tíz évvel később azonban nagyon elterjedt; mert az 1660-diki parlamenti gyűlés egy ülésében kávé, csokoládét, sorbetet és theára engedélyt adott mindenkinek, melyeket nyolc filléres adót mellett nyilvános helyeken fogyasztottak el. Oroszországban hamarabb ismerték a theát, mint Angolországban. 1638-ban a követek mint ajándékot vitték azt az orosz cárnak. 1680-ban madame de Sevigné egy levelében megjegyzi, hogy marquise de la Seblière szokásba vette a theát tejjel inni.

Magukban e természet kiállító tartományokban: Kína és Japánban, valamint egész Nyugat-Ázsiában a thea ép oly állandó és nélkülözhetlen ital, mint Kelet-Ázsiában a kávé. — Ki van számítva, hogy e tartományokban középszámítással minden egyes lakóra 1 1/2 font thea esik évenként; Kínában a fogyasztás mindenesetre nagyobb, mert mint egy utazó megjegyzi, ki csak ott él, egész nap issza a theát. E európai népek közt a britt az, melynek a thea nélkülözhetlenné vált. A legszegényebb izlandinak estebédjéből sem hiányzik az, sőt táplálékának egyik főrészt teszi. E század kezdetén Nagy-Britanniában fejenként számítva elfogyott 1 1/9. Írlandban 0 5/7 font; most pedig az elsőnek évi fogyasztása 2 2/5, az utóbbiban 1 8/3 fontra rugott. Nagy-Britannia után legtöbbet fogyaszt Észak-Amerika és Oroszország.

A kávéval később ismerkedett meg Európa, mint vetélytársaival a thea és csokoládéval. Tudva van, hogy a kávé arab találmány, s először a tizedik századbeli arab iróknál látjuk omlíteni. Ez időben találta azt föl egy zárdafőnök Arabiában. Ethió-

piában már emlékezetet meghaladó idők óta ittak kávé, mely azonban nem a sajátképeni kávébabból, hanem a szárított bogyókból és a magot körülvevő magbur-hártyából készült. A tizenhatodik század közepe táján a kávéélvezés egész Dannaskus s Aleppoig és egész Syriában elterjedt. Konstantinápolyban 1554-ben lett ismeretes. Rauvolf Leonárd, egy német orvos első az európaiak közül, ki a kávéról említést tesz, ki 1573—1576-ig útazott keleten; a kávébab tulajdonságait azonban csak Alpinus Prosper, velencei orvos írta le tüzetesebben 1591-ben. Az első kávéház Londonban nyitott 1652-ben. Egy Törökországgal kereskedést űző egyén hozott magával egy pár zsák kávébabot, s egyszersmind egy görög szolgát, ki elkészítése módját értette. Háza soha sem volt üres, barátok és ismerősök tömegesen keresték fel, hogy az új italt lássák és izlelhessék, mi a kereskedőnek későbbben terhére lévén, szolgájának megengedte, miszerin at kávé nyilvánosan mérje. Így jött létre Londonban az első nyilvános kávéház St. Michaels Alleyben, melyet az 1666-ki tűzvész után Garavay híres kávéháza követett. A kávéházaknak viszonya az irodalmi társulatok és klubokhoz már említve volt. Dryden, Pope, Swift, Addison, Gay és Steele jelenlétükkel megtisztelték a kávéházakat.

Franciaországban, bár a kávébab már 1640 s 1660 között ismeretes volt, az első nyilvános kávéház csak 1671-ben épült Marseilleben, me-

lyet a következő évben követett egy másik is Párisban. A kávéházak itt is gyűlhelyei lettek a nagy szellemeknek és a társalgásnak, míg Németországban ez ital elterjedése csak a családi körökre szorítkozott. Van ugyan Németországban is kávéház akármonyi, hanem a gazdák nagy szemeket meresztenének, ha azon kávé jövedelméből kellene megélniök, mely náluk elfogy. Van Berlinben egy kávéház, melyben, ha valakinek épen tetszik, drága pénzért kap egy kis csésze kávé. Hanem másrészt nehezen van ország, melyben a családi körök annyi kávé innának, mint Németországban, ha a hozzá szükségelt viszony nyiséget is hozzávesszük. Mert más országok, Holland, Belgium, Észak-Amerika, Svédország, lakosaik számát tekintve, több kávébabot fogyasztanak el, de nem őrítnek több csészt.

A kávé mindenesetre több és több előnyt veszít az árpalé mellett, mely általában véve nem a legkedvezőbb befolyással van a nemzeti erkölcsre, — bár a sör használata, mely azon céllal van összekötve, hogy a köznépnél nélkülözhetlenné vált pálinkát száműzze, mindenesetre igen előnyösnek tűnik fel. — Különbön mindenkor kívánatos marad, hogy a meleg italok, melyek az első három században oly jelntékeny és kedvező befolyással voltak az európai civilizációra, e jótékonyaságukat folyton megőrizzék.

P. József.

Egy héttörténete.

(December 28.)

(VK.) Ez a tárcza is oly roskedvű lesz, mint maga a hét. Ki is látott valaha ilyen karácsonyt, mely ünnepi ajándokul az egyiptomi esős napokat hozza magával! Egymásután következnek három ünnepnap, melyre a mindennapi munka emberei hetek óta édesdeden számítanak, s ime, midőn beköszöntenek: senki se tudja hasznukat venni! Mulatság helyett unalmat hoznak, oly unalmat, hogy a szegény munkások kénytelenek felsohajtani: bácsak hétköznapokká lennének, hogy hamarább múltjanak, s ne kellene roggeltól estig mogorva arccal nézni az eget, mely „örökunalmű lanyaha csöppel“ sir, vagy a fekete utcákat, hol egyébb se történik, mint a csorgó csernyők összeütődése s a fejök tetejéig összefecskenedett bérkocsisok szitkozódása.

Lucsok mindenfelé, oly ösvilági lucsok, minőt csak Dickens tolla tudott festeni, midőn „az em-

ber nem esodálkoznék, ha egy negyven lábnyi hosszú özönvizelőtti gyákkal találkoznék“ — a mint cammogva menne le vagy föl az iszapberitott kövezeten.

Ilyen volt az elmúlt karácsony külső képe az utcákon. De benn a falak közt, a családi kandel-lők körül, ott ragyogott az ünnepi öröm. A szent este, midőn a „Jézuska“ — a gyermekek égi barátja — eljön, mint az északi hitrege nyájás istenei, hogy ajándékokat szórjon a földre, — e szent este most is az ártatlanság édes örömmünnepe volt. A gyertyáktól körülragyogott fenyűágak, a sok aranyos dió, cukorbabák és tarka escesbebecék mellett, mi — vén gyermekek — is átadtuk magunkat az édesbús álomnak, mely az örökre elveszített édenről szól, arról a mítsemtudó korról, melyben nem ismertünk nagyobb fájdalmat, mint

ha valamelyik apró felebarátunk egy-két aranyos dióval többet kapott, mint mi.

A szeretet estéje — mely mindig szép — kiterjeszté ragyogó szárnyait a szegény árvák és beteg gyermekek intézeteire is, hol a szülők hiányát a jó szívek részvéte pótolja. Az anyátlan fiúk és lányok, a gyermekkórházban fekvő kisdedek ezen az estén legkevésbé érezhetik árvaságukat. Selyemruhás delnők és ünnepiesen kiöltözött urak visznek nekik játékszerkeket, ruhákat, süteményeket, s a karácsonyfa minden ága a jótékonyág megannyi bőségtüértéjének látszik, melyből hull az áldás és öröm azokra a szegény gyermekekre, kiknek a sors maga ugyesem sok örömet szánt.

Hiába sopánkodnak némely jámbor lelkek, kik — a felvilágosodástól megijedve — kenetes borzongással beszélnek a keresztyénség hanyatlásáról: mi azt hisszük, hogy a keresztyénség szelleme: a szeretet soha nem tartott annyi igazi ünnepet, mint épen napjainkban; soha egy időben sem létezett annyi emberbaráti intézet, annyi segítő egyesület, annyi felebaráti készség, mint jelenleg. A mi változás történt, az nem egyéb, mint hogy a külsőségektől inkább a lényeghez fordultunk, s kezünk kevésbé pergeti ugyan az „olvasót“, mint a régi embereké, de hamarabb kinyúl, hogy segítse a szenvedőt s letörölje a könnyeket.

A jó magyar „gazdasszonyok“ egylete, mely ez erényt kitünőleg gyakorolja, az ünnep első napján egy „zenesétányt“ is rendezett „árvái“ javára. De a komor idő ellene esküdt, hogy jótékony célját ezúttal el ne érhesse. A redout-termek táruva álltak, a zene vidáman szólt, a kijátszandó tárgyak ki voltak állítva — de alig pár száznyi, záporral dacoló embertől kongott a fényes helyiség. A pénztár valódi Pandóra-szelence lett, melynek fenekén csak a remény maradt, hogy a hétfői hangversenyen, melyre Murszka Ilma k. a. is vizsgatért énekelni, annál nagyobb lesz a közönség. A színházak az első este (valamint előtte pár napig) be voltak zárva — régi szokás szerint. A normanapok maig is állnak, mint a szentszékek, egy balítéletos idő maradványaiként. A múzsa még mindig pogány isten, melynek a nagyünneppek estém el kell némiúlnia. Bachus iránt több a türelem, mert az ő palinkaszagú lebujaiba annál szabadabb a bejárat. A kurjogatók, melyk onnan hangzik, nem zavarja úgy az ünnep magasztosságát, mint a szavaló vagy éneklő múzsa.

Máshol ezt a felfogást nem osztják ugyan többé, de nálunk csak úgy van most is, mint régen volt; noha b. Eötvös épp e napokban mondá választói-

nak, hogy a fő, mire törekednünk kell, az, hogy — *haladjunk*.

Szegény miniszterek! nekik nincs ünnepeük. B. Wenckheim Béla ugyan, kinek babérjait jobban megtépték a haramiák, mint ellenzéki szónokaink, Pozsonyba ment, magát kipihenni; de annál több dolga akadt itthon két társának: b. Eötvösnek és Gorovénak.

Ünnep másodnapján a templomok harangjai közé a választók éljenzugása vegyült. E két miniszter ezuttal választói előtt jelent meg — önkéntes számat adni. b. Eötvös a budai országházban beszélt ékesen, melegen, a mint szokott. Beszédének első fele: rózsaszínű ég volt, teli hegedűkkel, melyek az országgyűlés nagy vívmányait zengték; másik fele a reformokat, a haladást hangsúlyozta, hogy a régi szólásmód helyettél: „magyar, áll Buda még!“, rövid időn ezt mondhasuk: „halad a magyar, s Buda emelkedik.

A mit b. Eötvös óhajtásként mondott Budára, azt Gorove valóságként festé az emelkedő Pestről.

Mindkét miniszternek nagy és lelkesen éljenző közönsége volt, s úgy váltak el tőlük, mint nem csak egykori, hanem mint leendő képviselőiktől is.

A Ferenc-város nem ily állandó. Ott Horváth Károly helyett — kinek számadó beszéde nem tartozott életének legkellemesebb pontjai közé — Vidacsot életik. A Lipót- és József-városok még csak gondolkoznak s nem éljeneznek senkit. A belvárosnak gondolkoznia sem kell — marad a réginel, annál is inkább, mert Deák Ferenc újra lekötölte a pesti lakosságot, midőn a lakbér rendszert a közönség méltányos óhajtása szerint dönté el.

Budapestben különben a választási mozgalmak nem vetnek oly nagy habokat, mint vidéken. Itt más is van, mi az embereket foglalkoztatja. Van nagy egyleti élet, pezsgő kereskedés (csak a karácsonyi és ünnepi ajándékok szívélyes csatornája több százezeret hozott forgásba,) van művészet, — ime, a philharmonikusok ép most készülnek megmutatni, hogy társulatuk valóban „magyar“, s Beethoven, Schumann, Berlioz és Wagner Rikárd művei mellett a Mosonyi „Széchenyigyászát“ is („Szentelt hangok“) előadja; s van végül nagy farsangi előkészület, annál nagyobb, mivel a farsang rövid, s sietni kell, hogy minden órának leszakithassuk virágát.

Az estélyek már is folynak, s a fiatalság táncolva röpi át a határdombot, mely az ő évek sirja s az

ujnak bölesője. Ünnepeles búcsúhangok és üdvöz-
lő szöveget helyett e határdombnál mi is annyit
mondunk csak: hozzon az új év minél több nap-
fényt s minél kevesebb szelet!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

— („Honvéd-előrök“) címmel ismét Gyulai Lászlótól adunk a 9-dik oldalon egy eredeti életképet, mely a szemlélet élenken emlékeztetheti vissza az 1848—49-dikei téli hadjáratra, melyben honvédségünk aránylag nagyobb elszántságot és kitarást tanúsított, mint tán I. Napoleon híres hadserege Oroszország belsejében. Emlékszünk rá ugyanis mindnyájan, hogy az 1848—49-dikei oly kemény tél vala, a milyen emberemlékezet óta nem; folyóink tartósan és mélyre fagytak, úgy hogy ágyúkat lehetett a jégen átszállítani, s nem ritka volt az az eset, hogy a légben szálló madarak megdermedve hullottak le a földre. S ily időben kiből állt a magyar honvédsereg? — nagy részében jobb házakból való, kényelemben nevelt, elkényeztetett ifjakkból, sokszor majdnem gyermekekből, kiknek jelentékeny része még téli ruhával is alig volt ellátva! De a rongyos bakancs s lyukas attila dacára sohasem lehetett panasz ez úrfiak önfeláldozó kitarása ellen, kik közül nem egy ott fagyott meg inkább örhelyén, hogysen a kiadott parancs ellenére helyét elhagyta volna.

* (A balleltáncosok királyai.) A rokokó korszaknak egyik kiváló alakja volt Gaetano Appolino Baltazare Vestris. 1729-ben született Flórencben s nagyon fiatalon került Párisba, hol már 1748-ban mint táncos lépett föl, s egy évvel később a nagy francia opera táncművészei közé emelkedett. XV. Lajos 1500 livre évi segélyben részesítette, hogy ritka tehetségeit még jobban fejlessze. A párisi közönség lelkesedése kísérte folyton. Elmondhatni, hogy Vestris a ballet első uttörője, s Noverret, ki a művészet ez ágát rendezesíté, Vestris elhomályosítja. Vestris sok nagy városban megfordult s ez alatt csakhamar oly fokra emelkedett a táncban művészete, mint előtte soha, és Európa több udvara vetélkedve igyekezett megnyerni a férfit, ki deli alakra s szépségre, tehetségre s erőre mindenkét elhomályosított maga mellett. Vestris volt legjobb, vagy helyesebben szólva, egyedüli igazi táncművésze a művelt Európának s legtermészetesebben, minden negy és feszesség nélkül táncolt s a szó teljes értelmében elbűvölte a nézőket. Táncá alatt soha senkisémet ünta magát. A híres Dupré volt tanítója s példányképe neki, ő pedig példányképe

lett az utána következő egész nemzedéknek, mely a táncra szentelte tehetségeit.

Midőn 1780-ban, több mint negyven éves szakadatlan működése után, a szinpadtól visszavonúlt, általában nagy vesztéségnék tekinték távozását. Még a konzulság idejében is követendő mintául emlegették mind azok, kik valaha, — ha csak egyszer is — táncolni látták. Annyi kellemet, gráciát nem fejtett ki még táncban egyetlen táncmester sem, mint Vestris. A balleteket, melyeket szinpadra szerzett, már nem kedvelték annyira; azok csakis addig tarták fenn magukat, míg ő, azoknak lelke — élt. 1808-ban halt meg Párisban.

Vestris valóságos zsarnok volt, ki a genie hatalmával magához ragadta a nagy tömeget, mely szolgálatjára állott. Neki minden szabad volt; a legmegengedhetlenebb dolgot oly módon adta elő, hogy senki sem botránkozott meg rajta. Mint művész, kimondhatlan hiú volt. Azt állítá egy alkalommal, hogy százada csak három nagy emberrel dicsekedhetik; egyike Voltaire, másika II. Frigyes, s a harmadik ő maga. — A színházigazgatókat a tehetségek b'rlőinek nevezte s azzal a remény-nel kecségteté magát, hogy pártfogója, (Richelieu) közbenjárása által a Mihályi end fekete szalagját is elnyeri. E közben azonban meghalt Richelieu a „premier gentilhomme de la chambre du Roi“ s kitört a forradalom. — De Créqui marquis ö „Vestris Coriphœus“-t a század első nevezetességei közé számítja. Ő tanítá a magas nemességet a „contenance“ és „révérences“-ban. A marquise le is ir egy ily leckét, melyet Vestris adott Lamarek hercegnek.

Nem csak a különbségre tanítá a herceget, melylyel a rangot megkülönböztetni kell a köszönés alkalmával, de még a szavakra is figyelmezteté s így végezte egy ily előadását: „Nos herceg, pár lépést megyünk lefelé s köszönni fog egyik híres virtuoznak. Köszöntse fesztelenül; vigyázzon herceg s engedjen időt magának; tudtára kell adni köszönése által, hogy becsüli a művészt, kit a királyok is kegyelnek, tisztelnek, kit elárasztanak kincseikkel, szóval az öreg Vestrist képzelje magának, kit nyugdíjjal láttak el s a Mihályi-rendre érdemesítették (mely bizonyára itt volna mellemen, ha az átkozott forradalom ki nem tör.) Nos tehát, ön Vestris lovag előtt áll herce-

gom, köszöntse úgy, úgy, valamivel mélyebben! — *Fia* : Auguszt, szintén táncos volt s az öreg Vestris maga vezette a színpadra gazdag s feszes udvari öltözetben, karddal oldalán, kalapját hóna alá fogva s nagy hatású szavakat intézett fiához a táncművészet magasztosságáról s a várakozásokról, mikkel a nagy név viselője iránt a közönség viseltetik. Végre így szólott : „Rajta fiam! mutasd meg, mit tudsz, atyád szemé pihen rajtad.“ Bármily jelesen táncolt is fia, nem hitte, hogy őt utóléri s azt mondá önbecsölőleg Grimmhez, egyik barátjához : „Idáig (mellére mutatott) utólérhet; de innen felül sokáig kell még testét mozgatnia, míg az én tükélyemre viszi. Tíz évet adok csak a monuet-re.“ A világ azonban azt mondta, hogy mindkét Vestris a művészet egyforma magaslatán állott. Mindkettőnek meg voltak saját utólérhetlen mozdulatai.

Vestris Auguszt házasságon kívül született Párisban 1759-ben. Anyja Allard táncosnő volt. Atyjától nyervén nevelést, oktatást, kitünő társadalmi műveltséggel, eleganciával bírt, s a színpadon feledteté atyját, vagy legalább pótolá. Bámulatos könnyűséggel mozgott, s a magán táncban, a pi rouettenél, ha a leghihetlenebb gyorsasággal fordult is meg vagy 12-szer egymás után, egyszerre megállott fél lábujjhegyen, legyökerezve, mozdulatlanul. — Csak nagy idő múlva, midőn már híres lett, engedte meg atyjja, hogy nevét viselje. „Cak híres ember viselheti nevem!“ mondá büszkén az öreg táncmester.

Egy időben, midőn igen kezdte, pazarolni atyjja nagyon fenyegette, hogy megfosztja nevétől, mert nem akarja nevét Rohanná alacsonyítani. (Egyik Rohan nyomorult sorsra jutott pazarlása által.) Egy ízben, 1774-ben, a művész vonakodott az „Armide“ című operában valami segéd szerepet elvállalni, s azért parancsot kapott, hogy rögtön a Fort l'Évêque-be távozzék. Nem volt pathetikusabb és meghatóbb valami, mint a búcsúzás apa s fiú közt. „Utazzál tehát fiam, mondá a „*dieu de la danse*“ a színpad mögött; ez életed legszebb napja. Vedd a legszebbik kocsimat, s ha megérkeztél, tudakozódjál barátom, a lengyel király szobái után. Mindent megfizetek!“ — Ezt a kis hiúságot leszámítva, az öreg Vestris jó apa, hűség barát s bátor, derék polgár volt, s annyira sok oldalulag művelt, hogy magasabb személyek is keresték barátságát. Midőn a svéd király Haga gróf álnév alatt Párisba utazott, a francia király óhajtottá, hogy a fiatal Vestris táncoljon előtte. De ez, bár a királyné is kérte, vonakodott. E me-

részségen megboszankodott hg. Breuteuil miniszter, s elzáratá a művészt, mi miatt egész Páris forrongásba jött. „Ez az első eset, hogy a Vestris-ház meghasonlott a Bourbonokkal.“ — mondá az öreg Vestris. — Csak a királyné közbevetésére lőn kibocsátva a művész s első fölély alkalmával a francia nép nagy kitüntetésekkel jutalmazta. — „Mégis szeret engem a francia nép, mert ezt is értem tővé!“ — kiáltott fel az öreg.

* (*Három süket-néma testvér.*) Darmstadtban három fivér él, kik testvérek, és süketnémán születtek. Jelek által oly gyorsan közlik egymással gondolataikat, s oly pontosan képesek mindent tudtára adni egymásnak, hogy a tekintetben valódi nevezetességek. Együtt laknak s néma tárgyalásuk sokszor oly szenvedélyes lesz, hogy összeverekednek, s egymást dobálni kezdik. Kevés szeretetet mutatnak egymás iránt és csak szerencsétlenségük fűzi őket össze. Olvasni, írni, mindnyájan tudnak, de maguk közt soha sem közlekednek írás által. A mozdulatok hevesége vagy lassúsága, a kéz gyors vagy esondós fölemelése, a szem hunyorítása, behunyása, pislogása, a száj különféle elfintorítása, egy vagy több új mozgata, lépések, stb, ezek azon jelek, melyek különféle változatait és tömérdek aprólékosságait a három süket-néma annyira érti, hogy ily segédesszükök mellett egymásnak felolvasást is képesek tartani hirlapokból és könyvekből. A legidősb 22, a legfiatalabb pedig 16 éves s folytonos jó egészségben élnek.

* (*A fecskék hasznossága.*) Egy fecskepár naponkint 13 órát van ébren és röpdös szerteszét; minden fecske — közép számítással — óránkint 20-szor tér vissza kicsinyoihez, s ekkép a fecskopár naponkint 600-szor röpdös ki-be fészkeből. Tudjuk, hogy a fecskék rovarokból táplálkoznak, melyeket a légből vagy falakról kapdosnak el. Egy-egy fecske 15—20 rovarot visz minden fordulatnál fészkebe s így egy pár naponkint 6400 rovarot pusztít el. Saját táplálataukra átlag még 600 szünyog, légy vagy más rovar szükséges s ezzel együtt egy fecske-család élelmére havonkint mintegy 210,800 rovar kell. E szerint egy 7 tagú fecske-család a nyár lefolyta alatt 576,000 rovarotól szabadít meg bennünket. Ezekből látszik, hogy a fecskék mily jótékony hatással vannak, s a természet böles intézkedése tűnik ki abból is, hogy nyáron, midőn a kártékony rovarok megjelennek, eljönnek hatalmas pusztítóik : a fecskék is. Oly falu, melybe csak 100 pár fecske rakott fészket, 28 millió rovarotól szabadul meg általuk egyetlen nyáron.

napok óta alig mulik el nap, melyen egy vagy több ár ne bontának fel. A közoktatási miniszterium engedélyezése folytan lehetőségessé lett a részben ugyan ott foglalkozó munkásokat díjazni, a szándékos rombolásokat megakadályozni, és a becses régi emlékeket a nemzeti múzeumba szállítani. A múzeum alsó helyiségei majdnem kincsványokká válnak a számos új találmány elhelyezésére; a múlt héten is 7 köcsi érkezett oda sarkophagok, sírkövek, mértékelt számú kövek, oltárok és farsványokkal terheltre. O-Buda történelme nevére is igen fontosakká válhatnak ez emlékek, mert egyes téglák vagy cserép-töredékeken is a régi Róma egy-egy fővezérének nevéét olvashatni, mi nem csakely előnyére fog szolgálni Aquinacum története irónak. A szebb és érdekesebb találmányok közé tartozik mindenestre egy teljesen ép kőtábla, mely több mással együtt egy sarkophagot képezett. A sarkophag, mely alig volt két lábnyira a föld alatt, teljesen freskó volt, de a sírrablók ott hagyták legbecsesebb részét: a felirattal ellátott kőtáblát, mely 6 láb és 7 hüvelyk hosszú és 3 láb magas. A felirat a következő:

D. M.
ANNIA IVLIANE ANNI D.
ALLEMACHI P. P. FILIA. VI.
XIV. ANNO. XXV. AURELI.
V. OPTIMIUS. T. CONIVG. S.
VALENTINIANAE. PEG.
IN MEMORIA.

Itt tehát Aurelius Philippus római tiszttel ismerkedünk meg, k. mint egy szomszéd sír tégláján lévő jegekből gyanítható, valószínűleg a Legio II. Adrix-hoz tartozott; 5 linee neje Anna. Annus Calimachus praefectus praeforiusnak a római város-bírónak helye volt, és 25 éves korában meghalt. — Kár, hogy a temetés idejét nem tudhatjuk. —

(*Gondos Demek*) új-egyházi plebános 200 forinttal a magyar írák segély-egylete alapító tagjai közt lépett.

(*A hazai vasútja elvégzése*) Ceglédtől Nagykatonáig (és nem N. Károlyra) mint a lapok írják, a Pusztai vezetés irányvonal építésének előmunkálataira lért engedély.

(*Dr. Balassa helyettes*) az egyetemi orvosi tanszék vezetője Kovács József egyetemi magán tanárt választotta dolgos tanárnak.

(*A kormányzati találmánydíja*) Kalocsára egy hónap múlva, azaz kilencbe intézkedés után, hogy a pénz és érték-küldemények azon vonalon beállították, és mi az eredménye, hogy a Kalocsára szánt érték-küldemények Kecskeméten összerakódtak — megérkezett körülbelül 30 főre menő dragonos, mindannyi erősen megtermett lovas fegyvel, kiket a budai hadparancsnokság felhívása folytán a Szegeden állomásozó ezred parancsnoksága, mint részét a Halason elszállított századnak, rendel ide a kecskeméti-kalocsai postáját átfordozni a biztosítása végett. Tehát mégis kitalálta a kormány a közlekedésügyi becéseget. Csakis

egy hónap volt szükséges ahhoz. Kecskeméten van ugyanis lovasság s mégis egy hónapi hóesés munka és fejtörés kellett ahhoz, hogy végül néhány lovas katona kísérje a Kecskemét-Kalocsa közjárási szekérpostát.

(*A nők hivatalokban.*) Garové miniszter úr közelebb egy rendeletet bocsátott ki, melynek értelmében azon távirtdai hivataloknál hol éjjeli és nappali szolgálatot teljesítenek az illető távirtdai hivatalnokok, segéd helyett nejeiket s tizenhat évet meghaladott leányukat is alkalmazhatják. Ezek fizetése, míg a nők alkalmazása véglegesen is kimondatik, 300 forintban meghatározva.

(*Segény magyar aranyok*!) Szegényből írják, hogy bukaresti keraskedőházak a hozzájuk küldött magyar aranyokat nem fogadják el, hanem visszazárják.

(*El akarják vinni a Gellérthegyét.*) Francia vállalkozók tervet nyújtottak be a budai hatóságokhoz, mely szerint a Gellérthegynek a Duna felé levő oldalát a citadella hátsó falától kezdve függőleges irányban levágnák s elhordják, a nyert helyen pedig házakat építenének az alsóbb osztályok számára. E tervet befolyásos egyének nagyon paratlják.

(*A képzőművészeti társulat új tárlata*) az Akadémia palotájában már megnyitott és színtelen ajánlatjuk meglátogatását. Külföldi művészekből következő művek vannak kiállítva: Hlavatsek Antal, Köln, tájkép; Bajna; P. Weith, Filöp, Mainz, 11 carton a mainzi templomhoz; Mantler Agoston, Bécs, női érepek; Noerr Gyula, München a „marodi” katona a 30 éves háborúból; Hellrahn Emil, München, tájkép; Schleich Ede, München, tájkép; Juhokkal; Lang H. München, ménes; Grund János, Baden-Baden, a holdokló cigány; Führieh József, Bécs, cartonok, 4 darab; Choulant, Drezda, Velence; Lugo Emil, Freiburg, zivataros táj; Lugo mythologiai és történelmi tájkép; Rumpf Filöp, Frankfurt, műarokép; Braun Alajos, Gablenc a holsteini csatában.

(*Megszentelt marhák.*) Oravicához közel, Roman-Csiklova névű faluban a marhavész kiütvén, azt a helybeli pap akarta, a segény ökrök-ből kivánni, úgy hogy az egész falát a templom elhajlatta; ott áldás mondván felélt, megszenteltte. Előnek ez elég rossz, de még rosszabb rendűri intézkedésnek, ha a beteg marhat együvé hajják az egészségesesél, melyre a betegség az érintkezés által könnyen elragadhat.

(*Hiba-gazítás.*) Mult számunkban a „Haza-sági szokások nemely népnél” felirattal elkiált a hibásan van tőve *Liget, Anna* neve *Liget, József* helyett. *Liget, Anna* t. nem vágyos cikl-író, hanem legkifutóbb a költésünk s a nemzeti múzeum keptárának őre, körül írt egyúttal megjegyezzük, hogy a hivatalos lap hibásan hozta róla azon közleményt, miszerint 1000 ft. ösztöndíjban részesült. Ligetből magától úgy tudjuk, hogy ő semmiféle stipendiumban nem részesült, hanem igen is kapott. A kormánytól megkérdeztem, hogy az akadémia számára fessen 1000 forint egy képet.

